

№ 17 (610)
Май 2016 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

- **Фэст экскурсаводаў:
падводзім вынікі** – стар. 2
- **Напярэдадні «Берагіні»:
конкурс танца «Ветразь»** – стар. 3
- **Новая форма: відэафільмы
і краязнаўчая праца** – стар. 5

Нашы віншаванні

Калектыў Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж» стаў лаўрэатам еўрапейскай прэміі «Еўропа Ностра» ў намінацыі «Самаахвярнае служэнне». Дарэчы, такую ж узнагароду (у намінацыі «Рэстаўрацыя») у 1993 г. атрымаў Мірскі замак. Цырымонія пройдзе 24 мая ў Мадрыдзе, прэмію прадстаўнікі музея атрымаюць з рук Ганаровага старшыні арганізацыі «Еўропа Ностра» опернага спевака Пласіда Дамінга.

«Europa Nostra (Еўропа Ностра)» – агульнаеўрапейская федэрацыя арганізацыяў, што працуюць у галіне спадчыны; яе падтрымлівае шырокая сетка дзяржаўных органаў, прыватных кампаніяў і фізічных асобаў. Працуе ў 40 краінах Еўропы, выступае за захаванне і папулярнацыю еўрапейскай культурнай спадчыны. Паводле ўмоваў намінацыі, музей-запаведнік «Нясвіж» прадставіў рэкамендацыі паважаных асобаў, спецыялістаў галіны. Іх далі намеснік міністра культуры Аляксандр Яцко, старшыня Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў Антон Астаповіч, князь Мацей Радзівіл, а таксама брытанскі эксперт у галіне культурнай спадчыны і гістарычнай архітэктуры Дэнис Родвэл. Дасье было намінаванае Беларускім камітэтам ICOMOS.

ГА «Беларускі фонд культуры» і рэдакцыя «Краязнаўчай газеты» віншуюць калектыў Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж» з высокай узнагародай. Шчыра зычым новых поспехаў у галіне захавання і папулярнацыі айчынай спадчыны, гісторыі і культуры.

Сябры! Вандруючы па Беларусі, спасцігаючы яе прыгажосць, не забывайцеся, што падпісачца на «Краязнаўчую газету» можна з любога месяца!

9 мая – Дзень Перамогі

10 мая – Радаўніца

Згадайма продкаў!

Фота Уладзіміра ПУЧЫНСКАГА

На тым тыдні...

✓ **26 красавіка** ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь адкрылася **выстаўка плакатаў часоў Вялікай Айчыннай вайны**. На ёй прадстаўлены плакаты, выдадзеныя ў Беларусі («Раздавім фашысцкую гадзіну»), Расіі, Украіне. Яны даюць магчымасць адчуць маштаб трагедыі і подзвіг пакалення шматнацыянальнай дзяржавы – выратаванне свету ад фашызму.

Наведаць выстаўку можна да 26 мая.

✓ **28 красавіка** ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы адкрылася **пятая выстаўка з цыкла «Краязвіды зямлі беларускай. Творы класікаў беларускага жывапісу з прыватных збораў»**. На экспазіцыі можна ўбачыць працы Натана Воранава, Адольфа Гугеля, Івана Дмухайлы, Івана Рэя, Міхася Сеўрука, Івана Стасевіча, Генрыха Ціхановіча ды іншых.

Выстаўка працуе да 11 мая.

✓ **29 красавіка** ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча адбылася **літаратурна-музычная імпрэза «Крокі да мары»**. У 1913 годзе ў Вільні выйшаў з друку зборнік вершаў Максіма Багдановіча «Вянок». У яго ўвайшлі пераклады з рускай, украінскай і французскай моваў. Тым самым паэт паказаў шлях да развіцця творчых сувязяў паміж беларускай літаратурай і літаратурамі свету, па якім і сёння крочаць творцы. Сведчаннем гэтага стала сустрэча з Ганадам Чарказанам, які піша на курдскай, армянскай,

рускай мовах, і яго сябрамі – пісьменнікамі, перакладчыкамі, музыкамі.

✓ Нядаўна Саюз беларускіх пісьменнікаў і Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына» **абвясцілі кампанію «Пяцісотгоднасць»**, прымеркаваную да юбілею беларускага кнігадруку – 6 жніўня 1517 года, калі Францыск Скарына ў Празе выдаў першую беларускую кнігу.

29 красавіка ў межах кампаніі адбылася **прэзентацыя перакладу Новага Запавету**. Старажытнагрэчаскія манускрыпты, якімі карыстаўся Скарына, былі нанова перагледжаныя пастарам Антоніем Бокунам, аўтарам перакладу. Акрамя яго ў імпрэзе ўзялі ўдзел старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Барыс Сачанка, кіраўнік Згуртавання беларусаў свету «Бацькаўшчына» Алена Макоўская, старшыня Біблійнага таварыства Аляксандр Фірысюк, грамадскія дзеячы, пісьменнікі, перакладчыкі.

✓ **1 мая** Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту і Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў зладзілі імпрэзу **«Вялікдзень»**. У праграме свята была запланаваная рэканструкцыя валачобнага абраду з абыходам вёскі, прэзентацыя абраза «Уваскрасенне» ў Спаса-Праабражэнскай царкве, а таксама гульні і танцы. У свяце ўзялі ўдзел вясковыя выканаўцы «Васілёчкі», «Сунічкі», а таксама пераемнікі фальклору «Талака», «Страла», «Мілавіца», «Явар», «Рада», Алесь Жура (Гродна), госці з Літвы і Казахстана.

Будзем сустракацца ў рэальнасці!

Сябры, шануюныя чытачы і аўтары!

Шчыра ўдзячныя вам за ўвагу да «Краязнаўчай газеты». Кожны з вас – наш калега, наш аднадумца. Але многія, на жаль, чытаюць матэрыялы нашай газеты, размешчаныя ў інтэрнэце, на сайце bfk.by. І прычыны тут розныя – брак грошай у некага, хтосьці знаходзіцца далёка ад Бацькаўшчыны, дзе падпісачца немагчыма, некаму дастаткова і таго, што змяшчаецца на сайце... Вось да інтэрнэт-сяброў якраз і наш сённяшні зварот.

Вы чыталі ранейшы зварот аб тым, што наклад «Краязнаўчай газеты» зменшыўся. І гэтая тэндэнцыя закранула не толькі нашае выданне. Сапраўды, многія аддаюць перавагу электроннаму выглядзе над папяровым выданнем. Шалёны сучасны рытм (а таксама безграшоўе людзей) маюць на ўвазе і тое, што інфармацыю можна атрымаваць хутка, амаль «за так», аплаціўшы толькі інтэрнэт-трафік, што каштуе адносна няшмат. Ды забываецца тое, што папяровы выданні ствараліся і працуюць акурат для таго, каб выходзіла рэальная газета, на паперы, якую можна прачытаць, пакласці ўбок, перачытаць, нехта выража ўпадабаны, патрэбны артыкул, захавае на будучыню (як гэта робіць прафесар А. Мальдзіс). Чаго нельга зрабіць з віртуальнай версіяй. І звяртаюцца тады некаторыя: «У нейкім нумары была змешчана пэўная інфармацыя, на сайце чытаў (чытала). А хацелася б мець газету. Паспрыяйце». Але ж – не будзе выходзіць папяровае выданне, не будзе і такой колькасці інфармацыі, артыкулаў у электронным выглядзе на сайце.

Зрэшты, і на сайт мы, як нашыя пастаянныя чытачы заўважылі, выстаўляем далёка не ўсе публікацыі, многія змешчаныя ў скароце або толькі пачатак артыкула. Праўда, часам на сайце мы выстаўляем большую колькасць ілюстрацыяў, калі бракуе месца на газетнай старонцы, каб змясціць усё дасланае аўта-

рам. Але гэта толькі паказвае, што САЙТ ДАПАЎНЯЕ ДРУКАВАНАЕ ВЫДААННЕ «КРАЯЗНАЎЧАЙ ГАЗЕТЫ», А НЕ ЗАМЯНЯЕ ЯГО. Верагодна, некаму дастаткова і няпоўнай версіі на сайце. Толькі не тым, хто рупліва займаецца краязнаўствам, вывучэннем мінуўшчыны Бацькаўшчыны, хто шукае тую інфармацыю, якой няма ў іншых газетах ды часопісах, на разнастайных сайтах. Таму прапануем нашым чытачам выйсці з «віртуальнага свету» ды падпісачца на «Краязнаўчую газету». Тым больш, падпіска на тры месяцы супаставіма з коштам невялікай брашуры, а на паўгода – сярэдні кошт кнігі на тую ж гістарычную тэматыку. Ну, альбо можна параўнаць з коштамі на CD з музыкой або прыкладнымі праграмамі, з фільмамі на DVD, са звычайнай флэшкай... Можна прывесці і ўлюбёнае параўнанне з боханам хлеба ды кілаграмама каўбасы (зрэшты, для многіх жа заняткаў краязнаўствам гэтакі ж неабходны, як дыхаць ды харчавацца).

Такім чынам, сябры, вяртайцеся ў шэрагі падпісчыкаў газеты, чытачоў яе папяровай версіі, далучайцеся, новыя падпісчыкі! Будзем разам напаўняць нашае з вамі выданне новым зместам, новай якасцю!

Напрыканцы ж – просьба да тых, хто чытае нашу газету ў інтэрнэце, каб не паленаваліся ды хаця коратка распавялі нам:

- як вы даведаліся пра «Краязнаўчую газету»;
- ці выпісвалі раней нашу газету;
- чаму адмовіліся ад папяровай версіі (не задумваліся аб падпісцы);
- што прапануеце зрабіць рэдакцыі, каб канкрэтна вы падпісаліся на газету;
- можа, маеце свае тэмы ды прапановы для «Краязнаўчай газеты».

**Шчыра ваша – «Краязнаўчая газета»!
Будзьма разам у рэальнасці і, магчыма,
сустракацца ў віртуальным свеце!**

Адноім Будслаўскую святыню разам!

Нагадваем нашым чытачам, што летась Беларускі фонд культуры распачаў акцыю па зборы сродкаў на рэстаўрацыю Будслаўскага касцёла бернардынцаў. Дапамогі патрабуюць алтар XVII ст. у капліцы Святой Варвары, арыгінальны арган XVIII ст. і фрэскі Казіміра Анташэўскага. Таксама ў планах стварэнне адпаведнай інфраструктуры і умоваў побыту для пілігрымаў і экскурсійных групаў. Гэтую ініцыятыву Беларускі фонд культуры ажыццявіў сумесна з Беларускім камітэтам Міжнароднай Рады па помніках і мясцінах (ІКАМОС). Сёлета акцыя працягнецца. Перад трансляцыяй нядзельнай імшы па Беларускім радыё будзе гучаць такая абвестка:

«Працягваецца рэспубліканская акцыя «Адноім Будслаўскі касцёл разам!» Вядзецца збор сродкаў на рэстаўрацыю адзінага ў Беларусі Нацыянальнага санктарыя Маці Божай Будслаўскай. Свой уклад у гэтую справу вы можаце зрабіць непасрэдна ў архікатэдры імя Найсвяцейшай Панны Марыі ў Мінску, у касцёле Святога Сымона і Святой Алёны ў Мінску, у кафедральным касцёле Унебаўзяцця Найсвяцейшай Панны Марыі ў Пінску, у Будслаўскім касцёле Унебаўзяцця Найсвяцейшай Панны Марыі, а таксама пералічэннем сродкаў на дабрачынны рахунак, адкрыты пры Беларускім фондзе культуры ў Белінвестбанку. Імёны ахвяравальнікаў і назвы арганізацыяў будучы ўшанаваныя на памятнай дошцы ў Будслаўскім касцёле».

Падаем рэквізіты для ахвяравання ў беларускіх рублях:

№ 3135741330025, г. Мінск, ОАО «Белінвестбанк», РБ. Дирекция по г. Минску и Минской области, код 739, Мінск, ул. Коллекторная, 11. БИК 153100739, УНП 100081886, ОКПО 37449864; с пометкой «На реставрацию Будславского костёла»;

тел. бухг. (+ 375 017) 283 28 24.

Назвы арганізацыяў і імёны ахвярадаўцаў будучы не толькі ўвекавечаныя ў Будслаўскім касцёле, але і надрукаваныя ў «Краязнаўчай газеце».

«Фэст экскурсаводаў – 2016» адбыўся!

Сёлета Фэст ахапіў 34 гарады і вёскі Беларусі. За 2 дні, 23 і 24 красавіка, прайшло 186 экскурсіяў па ўсёй краіне і яшчэ 6 – за мяжой (у Вільні і Маскве).

Найбольш іх традыцыйна адбылося ў Мінску. У гэтыя не самыя цёплыя красавіцкія выхадныя ў сталіцы прайшлі 104 экскурсіі самай рознай скіраванасці, працягласці і формы, на якіх пабывала прыкладна 3 200 наведнікаў. Далучыліся да Фэсту 63 экскурсаводы і краязнаўцы, 10 храмаў горада, 6 музеяў, 2 гімназіі, 2 універсітэты, бібліятэка і адна каманда па амерыканскім футболе.

Палітра экскурсіяў, як заўсёды, была вельмі шматлікай: архітэктурныя, мастацкія, урбаністычныя, роварныя, дзіцячыя, спартовыя, прыродазнаўчыя, біяграфічныя. Былі і больш традыцыйныя, і абсалютна новыя, ад дасведчаных гідаў і ад тых, хто толькі пачынае свой шлях у экскурсійнай сферы.

У рэгіёнах адбыліся 82 экскурсіі, на якія прыйшло каля 1 200 наведнікаў. Найбольш – у Віцебскай і Гродзенскай абласцях. У саміх абласных цэнтрах ужо традыцыйна фармуюцца самастойныя экскурсійныя праграмы з 5 – 10 і нават 12 (Віцебск!) маршрутаў. Прычым, рэгіёны не адстаюць і ў фарматах – былі роварныя, дзіцячыя, бібліятэч-

Экскурсію «Ад Базара да Леніна» ў Гомелі вядзе Сяргей Ляпін

ныя, джыпавыя, квеставыя экскурсіі.

Гэлета мы ўпершыню ўвялі сістэму онлайн-браніравання месцаў у экскурсіях. Звязана гэта з неабходнасцю ўнармаваць колькасць наведнікаў (найперш у Мінску). Агулам вынікі атрымаліся досыць пазітыўныя. Экскурсіі прайшлі больш камфортна, чым летась, у нас была магчымасць наладзіць зваротную сувязь з экскурсантамі. Аднак з-за таго, што рабілі гэта першы раз, з нашага боку было не-

калькі памылак, за якія просім прабачэння ў тых, хто не змог знайсці своечасова сваю экскурсію.

Дзякуючы ініцыятыве валанцёраў і Нацыянальнага агенцтва па турызме, якое сёлета выступіла суарганізатарам Фэсту, некалькі груп дзяцей з розных дзіцячых дамоў Мінскай вобласці змаглі патрапіць на бясплатныя экскурсіі ў мінскі запарк і лялечны тэатр. З трансферам бясплатна дапамаглі фірмы «Аўтаспартак», «Бескона», «Вестлайн».

А ктыўна далучыліся да Фэсту турыстычныя фірмы і ініцыятывы: «Заходні тракт», «Коларлэнд», «Зялёная каманда», «Каралеўская асамблея Сула», майстэрня роварных падарожжаў «Менскі велашпацыр», праект «Вандроўкі ў мінулае». А турыстычная фірма «Віаполь» выставіла ў гэтым годзе ажно 6 (!) экскурсіяў па ўсёй Беларусі.

Арганізоўваць Фэст дапамагалі больш за 30 валанцёраў па ўсёй краіне. Яны дамаўляліся ў рэгіёнах, на паўнялі спісы на сайце, моклі пад дажджом на маршрутах, лічылі, рабілі фотаздымкі і шмат чаго яшчэ. На выніковай вечарыне для нас ласкава пагадзіліся выступіць бард Міхаіл Бараноўскі і гурт «U.G.OS-LAVIA».

Асабліва хацелася б адзначыць «Клуб экскурсаводаў» Інтэтута турызму БДУФК, сябры якога правялі на Фэсце ажно 8 экскурсіяў і шмат дапамаглі ў падрыхтоўцы.

Арганізатарамі сёлета Фэсту выступілі грамадскія аб'яднанні «Беларускі камітэт Міжнароднай Рады па помніках і мясцінах (ICOMOS)», «Аб'яднанне экскурсаводаў і гідаў-перакладчыкаў», сайт GUIDES.BY, Нацыянальнае агенцтва па турызме, інфармацыйную падтрымку, як і раней, аказвала «Краязнаўчая газета». Упершыню ў гэтым годзе мерапрыемства прайшло пад патранажам Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА.

Дзякуй усім ВАМ! Гэта вялікае і важнае мерапрыемства адбылося толькі дзякуючы супольным высілкам такой вялікай колькасці людзей! Па-іншаму і быць не можа.

Цітох АКУДОВІЧ

Майстар Вяселага настрою Алесь Каршакевіч

Вядомы французскі пісьменнік Віктор Гюго некалі сказаў: «Смех – гэта сонца: яно праганяе зіму з чалавечага твару». І гэта сапраўды так. У Беларусі сапраўднай «фабрыкай смеху» лічыцца часопіс сатыры і гумару «Вожык». Некалі на прасторах былога Савецкага Саюза выходзіў сатырычны часопіс «Крокодил», армянскі часопіс «Возні», казахскі «Ара», малдаўскі «Кіпэруш», украінскі «Перец». Сёння з усіх гэтых сатырычных выданняў уцалеўці не адзін толькі наш «Вожык», які трымаецца з апошніх сілаў дзякуючы малаколькаснаму штату супрацоўнікаў-працаголікаў, аўтараў-энтузіястаў і, вядома, дзякуючы падпісчыкам. Сярод тых, чые праца і талент падтрымліваюць жыццяздольнасць аднаго са старэйшых беларускіх выданняў, – вядомыя карыкатурысты Сяргей Волкаў, Анатоль Гармаза, Алесь Карповіч, Алесь Папоў, Алесь Гуцол, Ганна Кіслушчанка і, вядома ж, намеснік галоўнага рэдактара часопіса, мастак-карыкатурыст Аляксандр Каршакевіч.

Нарадзіўся Аляксандр Пятровіч 26 красавіка 1956 года ў Мінску ў звычайнай працоўнай сям’і. Пасля заканчэння Мінскага мастацкага вучылішча імя А.К. Глебава некаторы час працаваў на адным з мінскіх заводаў, потым А. Гармаза запрасіў яго ў часопіс «Вожык», з якім мастак не расстаецца ўжо больш за 30 гадоў. З-пад яго рукі выйшлі тысячы трапных і смешных малюнкаў, а першую сваю карыкатуру мастак намалюваў у 1982 годзе. А. Каршакевіч сцвярджае, што карыкатура – гэта не толькі

Аляксандр Каршакевіч з жонкай Таннай

вострая сатыра, часам гэта проста добры гумар, які ўвасабляецца ў шаржах, коміксах, ілюстрацыях дзіцячых выданняў, майстрам якіх мастак таксама з’яўляецца. Дарэчы, Аляксандр Пятровіч – пачынальнік дзіцячых коміксаў на беларускай мове.

Немагчыма без добрага смеху знаёміцца ў часопісе з таленавітымі карыкатурамі А. Каршакевіча! Яго малюнкi вызначаюцца мяккай акрэсленасцю, тонкім пачуццём гумару. Іх ведаюць не толькі ў Беларусі: малюнкi майстра друкаваліся ў Польшчы, на Кубе і ў іншых краінах.

А. Каршакевіч – выдатны майстар шаржаў, якія вызначаюцца асаблівай добрабычліваасцю. Ніколі не адчуе крыўды на мастака той, на каго быў напісаны шарж, толькі засмяецца, калі ўбачыць сябе з іншага боку. Выстаўкі шаржаў мастака дэманстраваліся ў мінскай галерэі «Вільнюс», у Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа. Сярод герояў яго шаржаў такія вядомыя асобы, як Раіса Баравікова, Уладзімір Ліпскі, Казімір Камейша, Навум Гальпяровіч, Уладзімір Мазго, Юлія Зарэцкая і іншыя.

Наперадзе ў Аляксандра Пятровіча шмат справаў. У гутарцы са мною ён адзначаў, што далёка не ўсе ў Беларусі ведаюць пра існаванне адзінага беларускамоўнага часопіса сатыры і гумару, таму і тыраж выдання невялікі. А мастаку хацелася б, каб «Вожык» быў жаданым госцем у кожнай беларускай сям’і.

Лявон ЦЕЛЕШ, г. Дзяржынск
Фота аўтара

Ад рэдакцыі. Супрацоўнікі і чытачы «Краязнаўчай газеты» віншуюць мастака з 60-гадовым юбілеем і вераць, што Ваша мара, шановны Аляксандр Пятровіч, абавязкова спраўдзіцца! Бо як жа жыць без смеху і гумару? Бадзёрсці і моцнага здароўя Вам на доўгія гады!

Танцуйма разам!

18 красавіка ў сярэдняй школе № 168 г. Мінска адбыўся Другі раённы конкурс беларускага народнага танца «Ветразь», на якім саборнічалі танцавальныя пары розных узроставых катэгорыяў: з 3 па 5 класы, з 6 па 8 класы, з 9 па 11 класы, ад 18 да 32 гадоў. Конкурс ладзіўся ў межах IX Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня». Мэта фестывалю – захаванне і адраджэнне нематэрыяльнай культурнай спадчыны Беларусі, прыцягненне дзяцей і моладзі да нацыянальных культурных традыцый. Упершыню фестываль быў праведзены ў 1998 – 1999 гадах у межах Акцябрскага раёна Гомельскай вобласці. У 2001 годзе фестываль ахапіў усю Гомельшчыну, а фестывалі 2004, 2006 і 2008 гадоў мелі статус рэспубліканскіх.

Першы раённы конкурс беларускага народнага танца «Ветразь» прайшоў 22 красавіка мінулага года ў Цэнтры дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі «Ветразь». Аўтарам і кіраўніком другога конкурсу стаў этнаграф Мікола Козенка, лаўрэат прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва. У конкурсе ўзялі ўдзел фальклорныя калектывы «Мілавіца», узорны ансамбль танца «Рамонак», фальклорны гурт «Берагіня», узорны харэаграфічны ансамбль «Першацвет», дзіцячы фальклорны калектыв «Вясейка», калектывы мінскіх сярэдніх школаў і Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, танцавальная студыя фальклорнага гурта «Guda» і іншыя.

Выступленне танцавальных параў ацэньвалася ў адкрытай і закрытай васьмібальнай сістэме па наступных крытэрыях: веданне кампазіцыі танца, захаванне мясцовага танцавальнага стылю, музычнае выкананне, веданне народнага нацыянальнага этыкету, наяўнасць касцюмаў, якія адпавядаюць мясцовай традыцыі.

я перакананы: нашай культуры наканавана вялікая будучыня. Мне ўяўляецца, што нашае нацыянальнае дрэва вельмі магутнае, яно мае свае карані – гэта нашая гісторыя, традыцыі, тое, што заклалі нашы бацькі. А крона дрэва – гэта вы, моладзь, нашае будучае пакаленне, якое будзе захоўваць, зберагаць гэтыя традыцыі. Вельмі важна, каб вы памяталі родную мову, народныя танцы і спевы, бо гэта наша аснова. Хочацца, каб у вашых ветразяў быў заўсёды спадарожны вецер, які

ўсім вядомых танцаў былі прадстаўленыя на конкурсе і танцы з нязвыклымі для нас назвамі: «Картузэ», «Мальвіна», «Матылёк», але іх удзельнікі выканалі не горш за іншыя. Конкурс завяршыўся ўзнагароджаннем удзельнікаў дыпламамі аргкамітэта і спецыяльнымі дыпламамі.

Напрыканцы ўдзельнікі конкурсу падзяліліся сваімі ўражаннямі і эмоцыямі. Вось што распавяла 24-гадовая мінчанка Кацярына Шэйка, ураджэнка г.п. Акцябрскі, якая стала дыпламанткай сёлетняга конкурсу:

– Я з 2012 года ўваходжу ў танцавальную студыю фальклорнага гурта «Guda». Тое, чым я займаюся, мне цалкам падабаецца. Танец – гэта стыль майго жыцця. Калі дрэнны настрой, трэба проста пусціцца ў скокі, і адразу ўсё стане на свае месцы. Я была не раз на фестывалях фальклорнага мастацтва, але як удзельніца конкурсу танцавальных параў – упершыню. Шмат атрымала эмоцыяў, але хацелася б, каб народныя песні і танцы не былі ў рамках конкурсу, бо ў кожнага рэгіёна свая манера выканання, свой стыль. Як можна гэта параўноўваць і ацэньваць?

Намеснік старшыні Рэспубліканскага грамадскага савета па справах культуры і мастацтва пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Анатоль Бутэвіч зазначыў пры адкрыцці конкурсу:

– Прыемна бачыць столькі зацікаўленых удзельнікаў гэтага незвычайнага свята, таму

Некалі спявак Джэймс Браўн сказаў: «Любую праблему можна вырашыць, калі танчыш». Таму танцуйце, калі вам добра, танцуйце, калі сумна, бо гэта сапраўдны адпачынак для душы! А магчымаць патанчыць разам, у талаці, будзе ва ўсіх ахвочых на IX фестывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня», які пройдзе 23 – 26 чэрвеня у г.п. Акцябрскі.

Дар’я ШЛАПАКОВА,
студэнтка Інстытута журналістыкі БДУ

Стагоддзі Беларускай Культуры

Груздаўскія цымбалы

З даўніх часоў Пастаўшчына вядомая сваімі музычнымі інструментальнымі і выканальніцкімі традыцыямі. А адным з больш любімых і папулярных у народзе інструментаў былі і застаюцца цымбалы. Асабліва адметны след пакінулі музыкі з вёсак Груздава і Пожарцы.

Сёння цяжка сказаць, калі пайшла слава пра тых музыкаў: ад дзеда да ўнука, ад бацькі да сына, з пакалення ў пакаленне перадавалася гэтая спадчына. Як успаміналі старажылы, любоў да цымбалаў

на Груздаўшчыне прайшла ад самабытнага цымбаліста з вёскі Пожарцы Лявона Мельца (1896 – 1960). Ніхто не ведаў больш старадаўніх мелодыяў, як ён. Без яго цымбалаў не абыходзіліся ні адно вяселле ці вечарына. Але не толькі музыкі-цымбалісты славіліся ў той час на Груздаўшчыне – тут былі і чудоўныя скрыпачы, гарманісты, якія стварылі, наводле ўсеагульнага прызнання, пераўвядзеныя ўзоры выканальніцкага майстэрства.

Трэба зазначыць, што для Груздаўшчыны, як і для ўсяго захадняга Паазер'я, адметнай асаблівасцю з'яўляецца тое, што тут больш бытвала ансамблевая музыка, якая гучала ў абрадах і вечарынах, кірмашах і бясёдах. Музыка спадарожнічала груздаўцам і ў святы, і ў будні. У дні святых Збышка, Юрыя, Яна, Антонія праводзіліся закладныя вечарыны, куды запрашаліся мясцовыя музыканты. Цымбалы на Груздаўшчыне гучалі са скрыпкай – «каралевай музыкі», як казалі мясцовыя музыкі. Такі ансамбль у складзе скрыпкі з цымбаламі музыкі называлі «даўнішняя музыка». Пазней на пачатку XX стагоддзя да ансамбля «даўнішняя музыка» далучыліся гармонік, бубен. У народнай традыцыі гэты ансамбль пачаў называцца «насташ-

Іосіф Новік

чая музыка». І калі такі ансамбль граў на вяселлі, то яно лічылася вяселым і багатым.

Аднак гонарам арэала Груздава здаўна былі цымбалы, што маюць сваю адметнасць. Ад цымбалаў іншых рэгіёнаў Беларусі яны адрозніваюцца памерамі, колькасцю радоў струн, коль-

касцю струн у «хоры» (іх у груздаўскіх цымбалах 3 ці 4), дыяпазонам, строем. Дарэчы, пра строй трэба сказаць асобна: прыкладна да сярэдзіны мінулага стагоддзя ў Беларусі бытвалі цымбалы дыятанічнага строю (інструмент настрайваўся ў адной танальнасці, «пад гармонік», як казалі музыкі). Калі ў другой палове стагоддзя цымбалы пачалі ўводзіць у сістэ-

му прафесійнага навучання, гэта вымушала ўдасканальваць інструмент, пашыраць яго выканальніцкія магчымасці: гукарад стаў храматычным, расшырыўся дыяпазон, стаў іншым спосаб гуказдабчы.

На Груздаўшчыне майстрам па вырабе дыятанічных цымбалаў быў Іосіф Новік (1908 – 1989) з вёскі Пожарцы. Ён вырас у музычнай сям'і, дзе ўсе чатыры браты і бацька гралі на розных музычных інструментах. З ранніх гадоў І. Новік выяўляў незвычайныя здольнасці да музыкі. Моцнае жаданне стаць музыкантам падахоўціла яго ў дванаццацігадовым узросце зрабіць маленькую цацачную скрыпку, на якой ён спрабаваў

граць першыя найгрышы. Закончыўшы школу-сямігодку, набыў у акрузе вядомасць выдатнага майстра па вырабе мэблі. Гонарам усіх аднавяскоўцаў былі зробленыя ім у даваенныя гады кларнет і цымбалы. Тады ж ён стаў ініцыятарам стварэння капэлы, у якой гралі яго браты і суседзі, у складзе якой былі два скрыпкі, двое цымбалаў, гармонік, кларнет, дзве мандаліны.

Цымбалы І. Новіка адметныя ад іншых сваім прарыстым звонам. Іх памеры вагаюцца ў межах – унізе 980 – 1060 мм, шырыня корпуса 360 – 380 мм, вышыня – 65 мм. Аснову корпуса складае рама. Для яе вырабу Іосіф Новік адбіраў бярозу-чачотку, «якая ў адрозненне ад лясной не трэскаецца, не крышыцца, не колецца». Майстра гаварыў: «Дрэва павінна быць цвёрдае, як костка». Бяроза-чачот трымае калкі на баквінах рамы, што забяспечвае стабільны строй і адпаведна большую яркасць звону. Для вырабу верхняй дэкі Іосіф Новік выбіраў елку, «якая расла ў імшары і была не больш за 12 см у абхваце і не менш як 15 метраў вышынёй». Такая елка мае вельмі цвёрдую структуру «дробнасласой» і валодае высокімі рэзануючымі якасцямі. Верхняя дэка – самая галоўная дэталю, што фармуе акустычныя асаблівас-

(так іх цяпер называюць) музыкі трымаюць на падвесце ці кладуць на калені. Цымбалісты граюць стоячы, калі неабходна рухацца. Часцей гэта звязана з іграю на адкрытым паветры, дзе патрабуецца больш гуку. Сядзячы цымбалісты граюць у закрытым памяшканні, дзе гук крыху прыглушаецца.

Напярканцы 1930-х гадоў пры Груздаўскім сельскім клубе народнай музыкі аб'ядналіся ў капэлу. Першае канцэртнае выступленне на сцэне адбылося вясной 1940 года. У складзе ансамбля: скрыпкі – 2, цымбалы – 4, гармонік – 1, кларнет – 1, бала-лайка – 1, лыжкі – 1, бубен – 1. Пасляваенныя гады характэрныя для новых тэндэнцыяў у народным мастацтве. Праводзяцца шматлікія фестывалі, конкурсы, на якіх выступаюць разнастайныя музычныя калектывы, у тым ліку і «Груздаўскія музыкі».

Паступова калектыв пашыраецца. З 1965 года – гэта ўжо аркестр, які налічвае больш за 40 чалавек. Узначалі яго выкладчык Віцебскага музычнага вучылішча Якаў Нікіцін. Пашыраецца рэпертуар, уводзяцца новыя інструменты: дудкі, духавыя гармонікі, кантрабас, баяны. Аснова рэпертуару – мясцовыя мелодыі груздаўскіх музыкаў, аснова інструментальнага скла-

Ансамбль «Паазер'е» (2008 г.)

ці інструмента. Існуюць два варыянты канструкцыі дэкі: цэльная і клееная. «Клееная дэка ўзмацняе гук інструмента», – зазначаў Іосіф Новік. Майстар спачатку шліфаваў яе наждачнай паперай, а затым пакрываў спіртавой палітурай. «Алейная забірае гук», – падкрэсліваў Іосіф Новік. Галаснікі на верхняй дэцы надаюць дадатковую сілу гучання інструмента, іх у І. Новіка тры, дыяметрам прыкладна 9 см. У 1970 годзе для Груздаўскага цымбальнага аркестра ён зрабіў 20 дыятанічных цымбалаў, на якіх і сёння навучаюцца вучні Пастаўскай музычнай школы, іграюць музыкі ансамбляў «Паазер'е» і «Бясёда». Груздаўскія цымбалы

ду – дыятанічныя цымбалы, зробленыя І. Новікам.

Ідуць гады, змянілася пакаленне, даўно пайшлі з жыцця славы музыкі, але іх традыцыі паспяхова працягвае Заслужаны аматарскі калектыв Рэспублікі Беларусь фальклорны ансамбль «Паазер'е», дзіцячы фальклорны ансамбль Пастаўскай школы мастацтваў імя А. Тызенгаўза «Пастаўскія цымбалісты». Дзякуючы славетым «Груздаўскім музыкам» на Пастаўшчыне захаваліся дыятанічныя груздаўскія цымбалы, зберагліся іх мелодыі і іх традыцыі, што перадаюцца з пакалення ў пакаленне.

Анатоль СОБАЛЬ, кіраўнік ансамбля «Паазер'е», дырэктар Пастаўскай ДШМ імя А. Тызенгаўза

Ансамбль «Груздаўскія дзяды» (1984 г.)

Мацярык Беларусь

Аб'яднаня верай і літаратурай

Нядаўна ў мінскай дзіцячай бібліятэцы № 10 адбылося цікавае культурнае мерапрыемства, да таго ж яшчэ і міжнароднае. Ва ўтульнай канферэнц-зале прайшоў круглы стол «Слова, якое аб'ядноўвае народы», прысвечаны беларуска-румынскім літаратурным сувязям.

На пачатку сустрэчы гасцей з бібліятэкай пазнаёміла яе дырэктар Людміла Лустава, потым на шырокім экране ўдзельнікі круглага стала ўбачылі краявіды Румыніі. Пасол Румыніі ў Рэспубліцы Беларусь Віарэла Машану распавёў пра беларуска-румынскія літаратурныя сувязі, правёў паралелі развіцця беларускай і румынскай літаратуры, а таксама расказаў, што першая беларуская опера «Ідылія», лібрэта якой створана па творы В. Дуніна-Марцінкевіча, была пастаўленая ў Бухарэстскім тэатры. Дырэктар-галоўны рэдактар Выдавецкага дома «Звязда» Аляксандр Карлюкевіч паведаміў, што Андрэй Першазванны, адзін з дванаццаці апосталаў Ісуса Хрыста, прапаведаваў хрысціянства ў Беларусі і Румыніі, і не толькі. Сваімі ўражан-

нямі ад гэтай паўднёвай краіны падзяліўся пісьменнік і грамадскі дзеяч Анатоль Бутэвіч, які раней быў паслом нашай краіны ў Румыніі. Таксама ён аўтар перакладаў некаторых румынскіх твораў на беларускую мову, а па-румынску быў выдадзены зборнік казак А. Бутэвіча.

Пад час імпрэзы жонка пасла Надзя Машану прачытала верш румынскага паэта Міхая Эмінеску «Зорка», свае вершы чыталі прадстаўнікі малдаўскай дыяспары ў Беларусі Васіль Семянюк і Дзмітрый Ліку. Вершы Якуба Коласа і свае вершаваныя творы дэкламавалі вучні 8 «А» класа Мінскай школы № 121.

Напрыканцы імпрэзы было падпісанае Пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне літаратуры паміж пасольствам Румыніі ў Рэспубліцы Беларусь, Мінскім абласным аддзяленнем Саюза пісьменнікаў Беларусі і дзіцячай бібліятэкай № 10. В. Машану падзякаваў Л. Луставай за гасціннасць і падарыў бібліятэцы маляўнічыя альбомы, прысвечаныя славуцецям Румыніі.

*Лявон ЦЕЛЕШ, г. Дзяржынск
Фота аўтара*

Верш М. Эмінеску чытае Надзя Машану

Ініцыятыва

Стварэнне відэафільмаў як форма краязнаўчай працы

Для тых, хто займаецца краязнаўствам, заўсёды паўстае пытанне, як зрабіць вынікі сваёй працы больш даступнымі для большай колькасці людзей, як абудзіць у іх цікавасць да працы і вывучэння гісторыі свайго кутка. Такім пытаннем задаўся і я – выкладчык Відзаўскага тэхнічнага каледжа, што на Браслаўшчыне, Леанід Дзікцяроў.

Аднойчы па тэлебачанні паказвалі нейкую расійскую асветніцкую праграму. Навуковец размаўляў з зацікаўленым маладым чалавекам пра вузлавыя праблемы расійскай гісторыі. У першай перадачы разглядалі тэму «Расія ў смутныя часы». Пад час гутаркі дэманстраваліся карты, партрэты вядомых гістарычных дзеячаў, малюнкi на тую тэматыку. Часам узнікаў музычны фон. Акцэнт рабіўся на этычны аспект учынкаў гістарычных персанажаў. Вось у мяне і мільганула думка: а ці нельга паспрабаваць такую форму выкарыстання ў краязнаўчай працы? Няхай краязнаўца абмяркоўвае з навучэнцам перыяды гісторыі ўласнага населенага пункта. Так узнік мультымедыійны праект «Відзы: гістарычны дзялілогі». Я планавалі асвятліць самыя асноўныя моманты гісторыі гарадскога пасёлка Відзы, колішняга мястэчка.

Праца пачалі ў лютым 2015 года. Ксёндз з Дрысвятаў Геннадзь Ляўкоў на час даў нам сваю відэакамеру. Вакол мяне аб'ядналіся пяць навучэнцаў, якія цікавяцца гісторыяй, якіх захапляюць відэаздымкі і праца на камп'ютары. Акрамя навучэнцаў тэхнічнага каледжа далучыўся вучань 11 класа Відзаўскай СШ Раман Стома, які займаецца відэамаантажом фільмаў, а таксама настаўнікі навакольных школаў.

Мы вырашылі скарыстацца храналагічным прыняццям пры пабудове матэрыялу. Частка першая – «Паходжанне назвы Відзы», другая – «Дата заснавання Відзаў», трэцяя – «Язычніцкія вераванні на Відзаўшчыне». Пры напісанні сцэнарыяў выкарыстоўвалі навуковую літаратуру (кніга «Памяць. Браслаўскі раён», газета Браслаўскага музейнага аб'яднання «Павет»). Аднак вельмі хутка нам гэтых крыніцаў стала недастаткова. І мы пачалі займацца палявымі навуковымі даследаваннямі: сустрэкацца з людзьмі, распытваць іх на розныя тэмы. У час такіх вандровак на паверхню пачалі выплываць новыя невядомыя дагэтуль факты, аб'екты. Асабліва шмат невялікіх адкрыццяў было пад час працы над фільмам «Язычніцкія вераванні Відзаўшчыны».

Аматарская кінавытворчасць прывяла да неабходнасці спалучэння талентаў асобных людзей: мастакоў, музыкаў, спевакоў, артыстаў, касцюмераў, сцэнарыстаў, спецыялістаў па камп'ютарнай графіцы. Ад выпуску да выпуску рос і тэхнічны бок нашых фільмаў.

Свае фільмы мы пачалі выкарыстоўваць пад час правядзення куратарскіх гадзінаў. Пачаліся і рэгулярныя прагляды ў гарпасялковай бібліятэцы пад час пасяджэнняў літаратурнага аб'яднання. Выклалі фільмы ў інтэрнэт, ёсць яны на youtube.com. Ужо з'явіліся і гледачы, якія чакаюць выхад новай часткі. Так, першы фільм можна знайсці тут: <https://www.youtube.com/watch?v=CKsG3Qw4wS8>; іншыя: <https://www.youtube.com/channel/UCQp7tR-VIqHvZbx-grUXA>.

Выхаваўчы і спазнавальны характар такіх фільмаў мае велізарныя магчымасці. Адзінае, хацелася б нейкай матэ-

Кадр з фільма «Паходжанне назвы Відзы»

Кадр з фільма «Святыя дрэвы»

рыяльнай падтрымкі сваёй дзейнасці. Бо на сёння я, да прыкладу, спалучаю некалькі функцыяў: аўтар ідэі, мецэнат,

прадзюсар, сцэнарыст, рэжысёр, вядоўца, актёр.
Леанід ДЗІКЦЯРОЎ, г.п. Відзы Браслаўскага раёна

У тэатры «Зьніч»

23 мая на сцэне гледачы пабачаць драматычны мана-спектакль «**Палескія рабінзоны**» паводле аповесці Янкі Маўра. Пра двух хлопцаў, якія знайшлі сабе прыгоды на астраўку сярод вады ў палескіх балотах, расказа выканаўца і аўтар сцэнічнай версіі спектакля, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Уладзімір Шэлестаў.

Увечары гледачам рамантычнай манаоперы «**Адзінокі птах**» пра апошні дзень жыцця Адама Міцкевіча распавядзе Андрэй Марозаў. Кампазітар – Алег Залётнеў, аўтар лібрэта і рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева.

25 мая гледачы пабачаць музычна-рамантычны мана-спектакль «**Пачакай, сонца!**» паводле рамана ў вершах «Маруся Чурай» Ліны Кастэнкі, санетаў і вершаў Ніны Мацяш. Аўтар інсцэніроўкі і выканаўца – Галіна Дзягілева, кампазітар – Алег Залётнеў.

«Пачакай, сонца!»

27 мая для дарослых будзе ісці музычна-паэтычны спектакль да 125-годдзя Максіма Багдановіча «**У краіне светлай, дзе я ўміраю...**» паводле самых вядомых твораў паэта. Але ў спектаклі ён паўстае невядомым нам... Аўтары інсцэніроўкі – Вячаслаў Статкевіч і Аляксандр Шундрык, рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева. Выканаўца – В. Статкевіч, музычнае суправаджэнне і вакал – Сяргей Сарокін.

Спектаклі праходзяць у тэатральнай зале Культурнага цэнтра касцёла Св. Сымона і Св. Алены. Дзіцячыя пастаноўкі пачынаюцца а 15-й гадзіне, дарослыя – а 19-й. Дадатковую інфармацыю можна атрымаць па мінскім тэлефоне: 331-75-53.

Семинар

Да душы сваёй знайдзі дарогу

Адраджэнне духоўнасці непаруна звязанае з вяртаннем да хрысціянскіх каштоўнасцяў. Сёння рэлігійны фактар выконвае ўсе большую ролю ў жыцці людзей. Невыпадкова, што ў 2004 годзе было падпісанае Пагадненне паміж Дзяржавай і Беларускай Праваслаўнай Царквою. У кастрычніку таго ж года адбылося афіцыйнае падпісанне «Програмы мер по выполнению Соглашения о сотрудничестве между Республикой Беларусь и Белорусской Православной Церковью» ў Віцебскай вобласці. Адгукнуліся на гэтую падзею і бібліятэкі Міністэрства культуры Беларусі. Не засталіся ў баку і бібліятэкі Шаркаўшчынскай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы.

З гэтай нагоды 21 красавіка прайшоў семінар бібліятэчных работнікаў «Да душы сваёй знайдзі дарогу: праца бібліятэкі па духоўна-маральным выха-

ванні дзяцей на праваслаўных традыцыях». Пад час семінара адбылася сустрэча з настаўцелем Свята-Успенскай царквы, протаіерэем Пятром Бараноўскім. Ён заўважыў, што культуру нашага народа нельга ўявіць без праваслаўя, бо

пісьменнасць, навука з'явіліся разам з пропаведзямі аб Хрысце. Кожнаму хрысціянину неабходна клапаціцца, каб душа яго атрымала жыццё вечнае, бо нішто зямное не можа стаць галоўным у жыцці верніка.

Дзеці – наша будучыня, і ад таго, якімі яны вырастуць, залежыць і тое, якой стане наша краіна: бездухоўнай пустыняй ці Светлай Белай Руссю. У сувязі з гэтым увазе бібліятэкараў былі прапанаваны метадычныя рэкамендацыі «Духоўна-маральнае выхаванне маладых чытачоў на прыкладзе праваслаўных традыцыяў». Выступленне загадчыцы аддзела бібліятэчнага маркетынгу прадоўжыла дэманстрацыя электроннай прэзентацыі «Да духоўнасці праз кнігу», якую падрыхтавала бібліятэка аддзела бібліятэчнага маркетынгу А. Буда. Электронная прэзентацыя пазнаёміла

бібліятэкараў з серыямі кніг выдавецтва Беларускага Экзархата.

Агульнавядома, што самае свежае і новае мы знаходзім у перыядычным друку. Бібліятэкар Пашкоўскай бібліятэкі-філіяла № 71. Суднік пад час агляду праваслаўных газет «Царкоўнае слова», «Тайна душы», «Ангелочек», «Азы праваслаўнай веры» заклікала бібліятэкараў выкарыстоўваць гэтыя выданні ў працы з дзецьмі.

Акурат у тыя дні праваслаўныя вернікі рыхтавалі ўрачыста адзначыць свята святаў – Пасху. Аб яго значэнні, сэнсе і святкаванні бібліятэкары даведаліся з электроннай прэзентацыі «Пусть праздник войдёт в каждый дом». А з дапамогай віктарыны «Пасхальная» правярылі свае веды аб свяце.

Марыя СУШКО,
загадчыца аддзела
бібліятэчнага маркетынгу
Шаркаўшчынскай ЦБС

На фота:
протаіерэй Пётр Бараноўскі
і дырэктар Шаркаўшчынскай ЦБС
Алена Фромертас

(Працяг тэмы.
Пачатак у №№ 11, 14, 16)

Помнік драўлянага дойлідства – 130-гадовая мячэць

Улады Расійскай імперыі дазвалялі ўзводзіць мячэці толькі драўляныя, сціплыя па архітэктуры. Указам ад 2 жніўня 1870 г. забаранялася будаўніцтва мячэці без папярэдняга падліку вернікаў. Таму не варта здзіўляцца, што іўеўскія татары, як сведчыць Станіслаў Крычынскі¹, доўгі час для супольнай малітвы вымушаныя былі збірацца ў звычайнай, хоць і прасторнай, стадоле.

Мячэць у ваколіцы Мураўшчызна закладзеная ў 1882 г. з фундацыі тагачасных уладальнікаў Іўя Замойскіх. Эльвіра Замойская ахвяравала будаўнічы лес. У гонар графіні Эльвіры Аўгустаўны ў мячэці ўсталёваная мармуровая дошка. Побач – спадчыны акт Бекіра Якаўлевіча Шабановіча, які на карысць мячэці адпісаў лугавыя ўгодкі.

У Літоўскім цэнтральным дзяржаўным гістарычным архіве² знойдзены праект мячэці архітэктара Мечыслава Стрымбейкі. У ашалаваным фасадзе згадваюцца рысы распаўсюджанага ў гэты час стылю мадэрн, што быў характэрны для драўляных пабудоваў канца XIX – пачатку XX ст. Праектам прадугледжвалася, што сцены будуць ашалаваныя, а страхі накрытыя бляхай. Але не ўсё з задуманага было здзейснена. Замест шалёўкі бярвенні былі сцягнутыя «лісіцамі». Замест бляхі – страхі накрытыя гонтай, замест «узорнай» архітэктуры – традыцыйныя прыёмы народнага цясларства. У памяшканні абшыўкі не было, сцены і столь не фарбаваліся, захоўваючы натуральны колер драўніны. На праекце паказаны блізка да квадрата план, падзелены на мужчынскую і жаночую палавіны. У адрозненне ад іншых

Аляксандр Муха
(1963–1984),
які загінуў у
Афганістане

Мячэць у Іўі, малюнак XIX ст.

мячэцяў, жаночая палавіна іўеўскай мячэці размешчаная з правага боку. З боку ўвахода слупавая галерэя, зробленая ва ўсю вышыню сценаў з балюстрадай.

У левай, мужчынскай, палове ёсць пяцігранны прырубміхраба, побач мумібір, на які вядуць чатыры прыступкі. Слупкі і парэнчы драўлянага мумібіра ўпрыгожаныя разьбой, балдахін – ісламскімі сімваламі. На сцяне змешчаныя ў рамках выкананыя мясцовымі майстрамі мугіры – вышытыя на тканіне залатой і срэбнай ніткай ці намалёваныя фарбамі па шкле арабскай вяззю пісьмёны ў срабрыста-залацістым акладзе з фальгі. На сцяне таксама вылучаюцца дыван з выявай мячэці Каіт-Бія ў Каіры і ў зашклёнай раме акварэльнай малюнак мячэці Сулеймана у Стамбуле.

У 1922 г. татары-эмігранты з ЗША прыслалі 500 далаўраў, на якія пабудаваны минарэт і галерэя. Галерэя падтрымлівае навес-казырок. Шатровая страхі па-

Іўе — сталіца беларускіх татараў

раходзіць у высокі, стромкі минарэт на васьмігранным барабане з балюстчыкам. Минарэт падобны да тых, што ў турэцкіх мячэцях, завершаны высокім шпілем.

Мячэць у Мураўшчызне вылучаецца сваімі значнымі памерамі – яе можна параўнаць з Навагрудскай мячэцю. Мячэці буйных прыходаў, як і ў краінах мусульманскага свету, раней называліся джама, джаміямі. Набажэнства тут здзяйснялася не толькі па пятніцах, а штодзённа. Такімі з'яўляліся мячэці ў Лоўчыцах непадалёк Навагрудка, Даўбучках. Пазней да джама-мячэцяў далучыліся Ляхавіцкая і Віленская (у Лукішках).

Мячэць перанесла некалькі рамонтаў. Пад час рамонту, зробленага ў 1970-я гг., галерэя была цалкам зашытая, сцены і столь ашалаваныя і пафарбаваныя, гонта замененая на бляху, пашыраны прыруб, сцены перафарбаваныя ў зялёны колер. У 2008 г. праз дапамогу грамадзяніна Турцыі Экрэма зрабілі рамонт.

Імамы – годныя прадстаўнікі свайго народа

Члены абшчыны выбіралі свайго кіраўніка з ліку тых, хто карыстаўся аўтарытэтам і павагай вернікаў-мусульманаў і грамадзянаў мястэчка.

Ізмаіл Шабановіч³ меў самую працяглую службу – 55 гадоў: у 1979 г. абраны муэдзінам, у 1990-м – стаў трэцім па ліку імамам гэтай мячэці. Але духоўная служба не была яго адзіным заняткам. «Татарскі мална», як называлі яго мясцовыя жыхары, хадзіў у калгас. Хто ведае, магчыма, гэта была адна з прычынаў, што да

сціплага з выгляду працаўніка і яго прыхода не чапляліся ўлады. Але ў самыя ліхія для вернікаў 1960 – 1970-я гг. не абышлося без таго, каб людзі не начавалі каля храма. Заслуга ў абароне ад яго закрыцця належыць усёй абшчыне, якая здолела самаарганізавацца перад небяспекай знішчэння іх святыні. Безумоўна, разам з імі былі імамы І. Шабановіч і яго намеснік Сулейман Рафаловіч⁴.

Імам Сулейман Рафаловіч
на прыступцы мумібіра
іўеўскай мячэці

Сулеймана з самага ранняга дзяцінства бацька Гамбер, які быў годжымем (настаўнікам мусульманскай граматы) пры Даўбуцішскай мячэці, навучыў арабскай грамаце, чытанню Кур'ана і правілаў здзяйснення намазаў. З 10 гадоў ён разам з бацькам выконваў мусульманскія абрады, удзелнічаў у пахаваннях і памінальных вячэрах. Бацька далучыў яго да мастацтва каліграфіі, прывіў уменне прыгожа пісаць па-арабску. Два гады ён уласнаручна перапісваў Кур'ан і цалкам скончыў гэтую працу ў 1985 г. Цяпер гэты ўнікальны рукапісны фаліант, які важыць 4 кілаграмы і налічвае 1 151 аркуш, захоўваецца ў іўеўскай мячэці. З 1987 па 1994 гг. ён служыў імамам у Немежы каля Вільні, з 1994 па 2008 г. быў муэдзінам у іўеўскай мячэці, у 2008 г. быў абраны імамам, абавязкі імама выконваў да 17 траўня 2013 г. У памяці ўсіх татараў Беларусі, Літвы і Польшчы, якім давялося яго бачыць, засталася яго шчыплівае спяванне разам з мужчынамі Іўя сураў з Кур'ана. А таксама яго сціплая і разам з тым годная постаць у немудрагелістым зялёнага колеру халаце і чырвонай з чорным кутасікам «турэцкай» фесцы. А таксама яго рукі – па жылах на іх можна прачытаць жыццё чалавека.

Разалія
АЛЕКСАНДРОВІЧ

¹ Kryczyński St. Tatarzy Litewscy. Warszawa, 1938.

² Lietuvos centrinis valstybes archyvas O. Milasius g. 21, 10102 Vilnius, Lithuania.

³ Нарадзіўся 9 снежня 1929 г. у Іўі. У 2008 г. пакінуў абавязкі імама па стане здароўя, памёр 6 сакавіка 2012 г. У Ізмаіла Алеевіча сын і дачка, трое ўнукаў.

⁴ Нарадзіўся 9 жніўня 1940 г. (па дакументах 15 лютага 1941 г.). Маці Шабановіч Аміна Якубаўна, бацька Рафаловіч Гамбер Іванавіч. Пасля арміі, у 1968 г., ажаніўся з іўеўскай татаркай Разаліяй Аляксандраўнай Александровіч, з якой выхавалі сына Аляксандра і дачку Аміню. Працаваў у камбінаце бытавога абслугоўвання, у сталярным цэху, затым у шпіталі. Памёр 1 студзеня 2015 г.

Праект «Чытаем па-беларуску з velcom» прыйшоў на Гомельшчыну

Адукацыйны праект «Чытаем па-беларуску з velcom», які з поспехам прайшоў у мінскіх школах, працягваецца у рэгіёнах Беларусі. Асветніцкая ініцыятыва па папулярызаванні беларускай мовы і літаратуры ахопіць 25 школаў у кожнай вобласці краіны. Першыя рэгіянальныя ўрокі для малодшых школьнікаў арганізаваны на Гомельшчыне. У красавіку і траўні каманда праекта завітае ў Гомель, Брагін, Рэчыцу, Светлагорск, Мазыр і Жлобін. 20 красавіка ў гомельскай гімназіі № 36 імя Івана Мележа адбыўся адкрыты ўрок «Чытаем па-беларуску з velcom» з удзелам пісьменніцы Раісы Баравіковай і тэлеведучага Юрыя Жыгамонта.

19 красавіка ўрокі праекта прайшлі ў Брагіне і Рэчыцы, а з 20 па 22 красавіка 9 займаальных заняткаў «Чытаем па-беларуску з velcom» прымаў Гомель. А менавіта – сярэднія школы №№ 5, 19, 22, 33, 66, «Дзіцячы сад – пачатковая школа № 63», Гомельская Ірынінская гімназія, а таксама гімназіі № 36 і № 46. На пачатку новага навучальнага года каманда праекта «Чытаем па-беларуску з velcom», у якую ўвайшлі вядомыя празаікі і паэты, прыедзе з захапляльнымі заняткамі ў школы Брэста і Брэсцкай вобласці. Плануецца, што праект агулам ахопіць 150 школаў па ўсёй Беларусі, і больш як 15 000 вучняў пачатковых класаў атрымаюць дадатковыя веды па роднай беларускай мове, літаратуры і культуры.

Настаўнікі праекта – вядомыя беларускія пісьменнікі, акцёры і тэлеведучыя Уладзімір

Ліпскі, Раіса Баравікова, Юрый Жыгамонт, Таццяна Сівец, Алена Масла. Пад час урокаў у абласных і раённых цэнтрах вучні змогуць не толькі пазнаёміцца з сучаснымі пісьменнікамі ды іх творамі, але і атрымаюць практычныя навыкі роднай мовы ў захапляльнай форме. Ініцыятарам праекта выступіла кампанія velcom пры падтрымцы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

«Сацыяльны праект «Чытаем па-беларуску з velcom» стартаваў у кастрычніку 2015 года. Удзел у ім прынялі ўжо больш за 4 000 юных мінчукоў, – каментуе начальнік

аддзела карпаратыўных камунікацыяў velcom Вячаслаў Смірноў. – І гэтыя ўрокі паказалі, што такі фармат заняткаў па-сапраўднаму запатрабаваны і прыносяць дзецям не толькі веды, але і пазітыўныя эмоцыі. Высокую адзнаку «Чытаем па-беларуску з velcom» далі і эксперты – на III штогадовай прэміі ў галіне карпаратыўнай сацыяльнай адказнасці, праект быў прызнаны найлепшым у катэгорыі «Адукацыя».

Пісьменніца, паэтка, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Раіса Баравікова пракаментвала:

– Для пісьменніка ўдзел у праекце – гэта магчымасць дапамагчы настаўнікам адкрываць для дзяцей чароўны свет роднай мовы і літаратуры, пашыраць круггляд і асабіста знаёміць

дзяцей з творчасцю беларускіх літаратараў. Пасля першых заняткаў праекта ў Мінску вучні і настаўнікі пакінулі выдатны водгукі. Таму цудоўна, што праект працягваецца: на мой погляд, кампанія velcom пачала вельмі патрэбную для школак нашай краіны справу.

Галоўная задача сацыяльнага адукацыйнага праекта «Чытаем па-беларуску з velcom» – падтрымаць і развіць цікавасць да беларускай мовы і літаратуры ў малодшых школьнікаў. Адмыслова для яго распрацаваны інтэрактыўныя ўрокі, пад час якіх вучні 2 – 3 класаў не толькі знаёмяцца з сучаснай беларускай літаратурай і пісьменнікамі, але і атрымліваюць практычныя лінгвістычныя навыкі.

Віктар ПАЗНЯКОЎ
Фота
Катажыны ДЗЮРДЗЬ

Вялікадзень

(Заканчэнне артыкула)

Настаўнікі ругаліся... Ці мы ім казалі... Яны пыталі... Мы ідом гуртам і згаварымся з хлопцамі: «Хадзілі вы па шчодрях?» Хлопцы: «Не, у нас ніхто не хадзіў. Хадзілі толькі бальшыя дзеўкі, каторыя ў школу ня ходзяць, бальшыя, а мы не хадзілі». – «А, можа, к родзічам хадзілі?» – «Не. Мы нікуды не хадзілі. Нам баба і матка дала шчадэр дома, пірагоў спякла».

[А калі б казалі, што хадзілі?]

Ругалісь бы, сабранія школьныя сабіралі, усі класы, пяты, шосты, сёмы... такім малым... да чацвёртага нічога... Што я ня помню... А вот у етыя класы. І закружы ідуць, згаварываюцца... «Як будуць учыцілі пытаць... Асобенна класны кіраўнік Нікалай Ха-

рытонавіч быў... Дак тэй ужо пытаць... Клара Абрамаўна была ў шостым класе ў нас... Тая толькі спрыя: «Ну, як шчодры? Насабіралі многа?» – «Клара Абрамаўна, мы не хадзілі». – «Ну, не хадзілі!» – «Ну, не хадзілі, дак малайцы». І закружы так атвецяць, і пяноўцы, і з Сярэдняга. Усі так атвецяюць. Мы згаворымся да шчадэра. А так адзін з адным: «Хадзілі?» – «Хадзілі!»

На Вялікадню... Штоб яец у класе... А мы ўсё раўно... «Прынясла?» Паб'ёма. Хлопцы-дзеўкі падыходзяць: «Давайця яйцы біць!» – «Давайця!» Усё ж адно прыносілі. Ідом... Яйца ў карман усодзім. Завуч, дырэктар, класны кіраўнікі.

Памерці на свята

Усё калісь казалі... наша баба казалі: «Счасліў тэй, хто на Вялікадню памрэ... ці перад Вялікаднем». А я гаварю: «Баб, чаго?» – «А ўсі варата... І Царскія... куды заходзяць толькі поп... Дак расчыняты шэсць нядзель... Яны не закрываюцца». І ў хаці ў нас дзверы не закрываюцца. Баба: «Не закрывайця дзверы... Адкрыўця, і штоб яны і дзень і ноч... Шэсць нядзель былі адкрытыя». І шэсць нядзель пройдзя... «Баб, калі можна?» – «Як Ушэсця пройдзя. Шэсць нядзель Гасподзь ходзя...»

[І надворашныя дзверы?]

Етыя дзверы мы не закрывалі, а тыя... Як халодна... А то раскрывала баба...

Вот у алтары дзверы ў цэркві шэсць нядзель не закрываюцца.

Асобенна еслі на смерць гатуюць, не надзяюць. Я знаю: у бабы нашай смярцёнае было, дак яна на Вялікадню завязывала хустачку. Завяжа, тады зноў паложы. Ці кохту. Ета, як у цэркву ідзець. А ў цэркву ня йдзець, дак такая празнічная.

Як карова ацеліцца, так баба бярэ і пасвяцёнага сала трошкі адраза, хавая пасвяцёна, бярэ і на рог завязывая. Мы гаворым: «Нашто ты завязывеш?» – «А завязваю, штоб ніхто малака ў каровы не атабраў».

На Вялікадню сала свячонае баба хавала. Вот сала – у каго барадаўкі на руках. Этым салам свяцёным яна дае людзям – і памагалася.

У Ягоркі малага, адкуль барадаўкі? Баба возьме адрэжэ і мажа па руцэ, усю ручку, і другую, перва – дзе німа. І кідае на сметнішча.

Баба калісь наша казалі, як барадаўкі: «Свяцёнае сала...» Вот як свеціш сала, яна бярэ кусочык. Матка: «Ну на што ты яшчэ і сала?» – «Нада! – Яна хоць крошчку атрэжа. – На зеля». І тады яго хавая. І кусок паскі, і сала паложы за віконы, калісь бажніцы былі, на бажніцу.

Пачане барадаўка, яна памажа і на сметніцу выкідае. І палядзіш, тудысюды, і сыходзя. А ў бальніцы не памагая. Дак тады ўсё свяцёнае сала астаўлялі.

Туда шалупайкі з цыбулі накладзеш у чыгунок ці ў кастрылі і гарачым кіпяткам наліваіш, яна пастаіць і прыкыпіць, а тады ўжо яйцы кідаіш, яна красная вада, і яйцы красяцца. А тая вада, шалупайкі, стаяць да Радуніцы на дварэ. У тыя шалупайках іпшчэ яец пакарасяць к Радуніцы. Ета Вялікадню радзіцілям – красныя яйцы нада. Пакарасяць, а тады выкідаюць на агарод, ямачку пракапаюць... І туды.

У нас адзін рушнічок такі быў, дак спецыяльна баба, паску свяціць ідом, дак яна: «Варячка, пашукай-ка там, у сундуку паску свяціць велікодны рушнічок».

Вот я ўжо дастану, там большы ўзор. Кружэвья, наўерна, не ўмелі вязаць, дак без укружэв'я. Паску ўверця, расцеля, паску паложы, і паложы ў кашолку паску, а тое ў другія ўцірачкі.

Туся наша на кладаўе такія шоўкавыя, аднапольныя – галубыя, зялёненькі, розавы – шоўк, а я, як на кладаўе іду, еты вазьму павешу, пакуль там бываю.

Запісаў
Тенадзь ЛАПАЦІН

Май

8 – Шынка Лідзія Пятроўна (1906, Польшча – 1990), актрыса, заслужаная артыстка Беларусі – 110 гадоў з дня нараджэння.

9 – Бакст (сапр. Розенберг) Леў Самойлавіч (1866, Гродна – 1924), тэатральны мастак, графік, кніжны ілюстратар, жывапісец, адным з вучняў якога быў М. Шагал, – 150 гадоў з дня нараджэння.

9 – Давідзенка Леанід Рыгоравіч (1941, Мінск – 2002), скульптар, творы якога ўпрыгожваюць вуліцы Мінска, радзівілаўскі парк у Нясвіжы, Нацыянальны мастацкі музей Беларусі, Траццякоўскую галерэю ў Маскве, мастак, жывапісец, графік, педагог – 75 гадоў з дня нараджэння.

9 – Ліхадзёўскі Сцяпан Іванавіч (1911, Слуцкі р-н – 1979), паэт, літаратуразнаўца – 105 гадоў з дня нараджэння.

9 – Слаўкоў Уладзімір Іванавіч (1926, Расія – 1995), акцёр, заслужаны артыст Беларусі – 90 гадоў з дня нараджэння.

9 – Шматаў Віктар Фёдаравіч (1936, Брагінскі р-н – 2006), мастацтвазнаўца, мастак, даследчык кніжнай і станковай графікі Беларусі, мастацкай спадчыны Ф. Скарыны, знаўца і ініцыятар ратавання помнікаў народнага мастацтва чарнобыльскай зоны, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1994), узнагароджаны медалём Ф. Скарыны, ганаровы грамадзянін Брагіна – 80 гадоў з дня нараджэння.

10 – Гаўрусёў Сцяпан Захаравіч (1931, Дубровенскі р-н – 1988), паэт, крытык, перакладчык, лаўрэат Літаратурнай прэміі імя А. Куляшова (1987) – 85 гадоў з дня нараджэння.

10 – Даніловіч Алена Мікалаеўна (1906, Расія – 1957), актрыса, заслужаная артыстка Беларусі – 110 гадоў з дня нараджэння.

12 – Моніка Ванькоўская-Цюліг (1946, Швейцарыя), швейцарская славістка, якая займаецца праблемамі ўзаемадзеяння швейцарскай і беларускай культуры, папулярны затар беларускай культуры ў Швейцарыі – 70 гадоў з дня нараджэння.

13 – Гайдукевіч (Гейдукевіч) Станіслаў Сільвестравіч (1876, Мінск – 1937), архітэктар, сярод асноўных працаў якога жылы дом на вул. Захар’еўскай, даходны дом

Я. Кастравіцкай, будынак польскага банка, Дом селяніна ў Мінску (не захаваліся), будынак санаторыя «Беларусь» (Сочы; у сучасным выглядзе) – 140 гадоў з дня нараджэння.

13 – Сербантовіч Анатоля Станіслававіч (1941, Шклоўскі р-н – 1970), паэт, аўтар вершаў, паэм, вянокў санетаў – 75 гадоў з дня нараджэння.

14 – Драгун Юрый Іосіфавіч (1926, Мінск – 2001), вучоны-гісторык, археолаг, даследчык раннеславянскіх гарадзішчаў і селішчаў, курганных пахаванняў XI – XIII стст. на Міншчыне і Віцебшчыне – 90 гадоў з дня нараджэння.

14 – Казімір Аляксандр Пацей (1666 – 1728), дзяржаўны дзеяч ВКЛ – 350 гадоў з дня нараджэння.

14 – Эдвард Ян Ромер (1806 – 1878), грамадскі дзеяч Літвы і Беларусі, літаратар, перакладчык, мастак-аматар, удзельнік паўстання 1830 – 1831 гг. – 210 гадоў з дня нараджэння.

15 – Абабурка Мікалай Васільевіч (1941, Клецкі р-н), мовазнаўца, педагог, даследчык актуальных пытанняў мовы мастацкай літаратуры і культуры маўлення, аўтар вучэбных дапаможнікаў для вышэйшай школы, шэрагу манаграфіяў і слоўнікаў-даведнікаў – 75 гадоў з дня нараджэння.

15 – Беларуская бібліятэка і музей імя Францыска Скарыны ў Лондане (Вялікабрытанія), грамадска-культурная ўстанова беларусаў у Англіі – 45 гадоў з часу адкрыцця.

15 – Кісель Віктар Паўлавіч (1941, Капыльскі р-н), вучоны-гісторык, географ, краязнаўца, які займаецца даследаваннем праблемаў сацыяльнай і культурна-бытавой перабудовы вёскі, вывучае сусветную гісторыка-культурную і тэхнічную спадчыну, гісторыю географічных адкрыццяў, аўтар шэрагу навуковых працаў і папулярных даведнікаў – 75 гадоў з дня нараджэння.

15 – Сачанка Барыс Іванавіч (1936, Хойніцкі р-н – 1995), пісьменнік, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі імя Якуба Коласа (1982), Літаратурнай прэміі імя І. Мележа (1991), уладальнік медаля Ф. Скарыны – 80 гадоў з дня нараджэння.

15 – Тарас Ніна Міхайлаўна (1916, Навагрудскі р-н – 2006), паэтэса, перакладчыца – 100 гадоў з дня нараджэння.

Нашым чытачам добра вядомы краязнаўца Аляксей Зайка. Ён нарадзіўся 12 жніўня 1948 г. у вёсцы Заполле Івацэвіцкага раёна. У 1966 г. скончыў Косаўскую сярэднюю школу, у 1971 г. – філалагічны факультэт Брэсцкага педінстытута. Пасля службы ў войску вярнуўся ў родную вёску, працаваў настаўнікам беларускай мовы і літаратуры. Цяпер заадавае школьным этнаграфічным музеем. Аляксандр Фаміч – аўтар кнігі «Дыялектны слоўнік Косаўшчыны», «Населеныя пункты Івацэвіччыны», «Фразеалагічны слоўнік Косаўшчыны» ды інш., пра якія раней расказвала «Краязнаўчая газета». Гэтым разам прапануем вам падборку абразкоў з кнігі А. Зайкі «Чысты чацвер», што выйшла летась у Брэсце.

Здымак на памяць

Ціхая прырэчная вёсачка. Майскі млявы поўдзень. Шмат сонца. Вялікі куст бэзу каля старой, яшчэ царскай школы, тыповай, драўлянай. У зацішку асабліва моцна чуюцца водар яго гронак.

А я згадаў свой бэз, каля сваёй школы. Таксама драўлянай, пабудаванай пасля вайны «методам народнай стройкі» з вясковых гумнаў, якія абагулілі, калі пачаліся калгасы.

...Добрая традыцыя была: усім класам у канцы навучальнага года фатаграфавалі на памяць. У той дзень мы прыходзілі ў школу апранутыя па-святочнаму, узнёслыя і радасныя. Лаўкі ставілі якраз каля гэтага бэзу.

Фатаграфавалі нас з года ў год Віктар Васільевіч Хмара, былы франтавік, які пасля ранення злёгка накульгваў на левую нагу. Ён і прывёз з Германіі фатаграфічны апарат.

І ён сягоння па-святочнаму апрануты. Ставіць перад намі трыногу, настройвае фотаапарат, устаўляе пласцінку. Кажы нам: «Глядзіце сюды! Зараз з гэтай скрыначкі выляціць птушачка». І накідае на сябе чорную поцілку.

Мы затрымліваем дыханне, стараемся «не заснуць», не заплюшчыць вочы. Шчоўкае затвор – і птушачка вылятае. Далёка далёка. Каб ужо ніколі не вярнуцца. Адно застацца ў памяці.

(Новыя гісторыі ў наступных нумарах)

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

– шаснаццацілітара беларускага алфавіта. Паходзіць з кірыліцкай О («он»), што ўзнікла на аснове грэка-візантыйскай устаўнай О («омікрон»). У старабеларускай графіцы ў сувязі з функцыянаваннем розных пісьмовых школ і выкарыстаннем розных тыпаў пісьма (устаў, паўустаў, скораніс) ужывалася ў некалькіх варыянтах, што дапамагаюць вызначаць час і месца напісання помнікаў. Абазначала гук «о» пасля цвёрдых зычных («законь», «родзь»). Мела лічбавае значэнне «сэмдзсят». Паралельна з ёй для абазначэння гук «о» пераважна ў пачатку словаў выкарыстоўвалася літара ѿ («оть»), лічбавае значэнне «восемсот»), утвораная на аснове грэка-візантыйскай устаўнай ѿ («амега»): «огонь», «озеро». У XVI ст. акрамя рукапіснай, набыла друкаваную форму.

У сучаснай беларускай мове абазначае лабіялізаваны галосны гук «о» задняга раду сярэдняга пад’ёму («гром», «розум»). Бывае вялікая і малая, мае рукапісную і друкаваную форму. Пры класіфікацыйным падзеле мае значэнне «пятнаццаты» (група «о»), пры лічбавай нумарацыі – дадатковае значэнне для

размежавання прадметаў пад адным нумарам (шыфр № 80).

ОБАЛЬ – гарадскі пасёлак у Шумілінскім р-не, на р. Обаль. За 23 км на паўночны захад ад г. Шуміліна. Чыгуначная і аўтобусная станцыя на лініі Віцебск – Полацк.

Вядомы з XVI ст. як вёска ў Полацкім ваяводстве Вялікага Княства Літоўскага. Належала Мольскім, П. Войне (з 1592 г.), Ф.Я. Ветрынскаму (з 1595 г.), Грабніцкім (з 1615 г.). З 1772 г. у складзе Расійскай імперыі. З пачатку XIX ст. цэнтр Петрапаўлаўскай воласці Полацкага павета.

Росту Обалы садзейнічала будаўніцтва Рыга-Арлоўскай чыгункі (1886 г.). У канцы XIX ст. у паселішчы працавалі бровар і вадзяны млын, школа. У 1894 – 1914 гг. на станцыі працавала Обальская драўляная хімічная мануфактура, што вырабляла драўнінныя вугаль і спірт, дзёгаць, воцатны парашок. У 1913 г. працавалі 55 рабочых. У пачатку XX ст. чыгуначная ст. Обаль грузіла да 50 тысячаў пудоў лясных матэрыялаў і інш.

З 1924 г. цэнтр сельсавета Сіроцінскага (з 1961 г. Шумілінскага) раёна. У лістападзе 1924 г. у былым маёнтку фон Амбургера была адкрытая школа сялянскай моладзі.

У Вялікую Айчынную вайну з ліпеня 1941 да 26 чэрвеня 1944 г. акупаваны нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Дзейнічала камсамольскае падполле «Юныя мсціўцы».

У снежні 1962 – ліпені 1966 г. у Полацкім раёне. З 30 верасня 1968 г. гарадскі пасёлак. Працуюць Обальскі керамічны завод, торфапрадпрыемства ды інш. Тэрыторыя пасёлка размешчана абал па ракі. На правым беразе, у раёне чыгуначнай станцыі, знаходзіцца гістарычная частка пасёлка з рэгулярнай планіроўкай, 1-павярховай драўлянай забудовай сядзібнага тыпу. У левабярэжнай частцы

асноўны жылы масіў з грамадскім і культурным цэнтрам. Усталяваныя помнікі ў гонар Обальскага камсамольскага падполля, падпольшчыкам Лузгіным, на брацкай магіле савецкіх воінаў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, бюст А.Э. Даўмана. У 1772 г. створаны Музей Обальскага камсамольскага падполля. Працуюць сярэдняя і музычная школы, дашкольная ўстанова, лякарня, 2 бібліятэкі, дом культуры.

Колькасць насельніцтва на 2016 г. – 2 395 чал.

Обальская сядзіба Грабніцкіх – помнік сядзібна-паркавай архітэктуры першай паловы XIX ст.; размешчана на правым беразе р. Обаль. Сядзібны дом пабудаваны ў стылі класіцызму; мураваны 2-павярховы прамавугольны ў плане будынак з вальмавым дахам. За домам невялікі парк, дзе растуць дрэвы мясцовых пародаў і дэкаратыўныя кусты.

Страчаная спадчына: Свята-Ануфрыеўская царква са званіцай (1843 г.) і каталіцкая капліца (XIX ст.). У 2015 г. завершана будаўніцтва аднайменнага новага праваслаўнага храма. З 2001 г. дзейнічае каталіцкая капліца парафіі Св. Вінцэнта.

Нарадзіўся ў Обалі навуковец-эпізаатолаг, прафесар, акадэмік АН БССР Сяргей Мікалаевіч Вышалескі (1874 – 1958), заслужаны дзеяч навукі СССР (1940).

Обальская сядзіба Грабніцкіх. Здымак каля 1970 г.